

ถ่ายทอดองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบเจ้าของแปลง
ศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

๑. เรื่อง ไร่นาสวนผสม

๒. ชื่อ นายบุญธรรม หินเฑาะว์ อายุ ๔๓ ปี

เกิดวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๖

หมายเลขบัตรประชาชน ๓ ๔๐๑๖ ๐๐๔๓๔ ๕๙ ๓

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๓๕ หมู่ ๑ ตำบลนาหว้า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

โทร. ๐๘๑ ๐๐๒๕๖๔๘

๓.ความเป็นมา

นายบุญธรรม หินเฑาะว์ เกิดในครอบครัวชาวนา การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในวัยเด็กได้ช่วยเหลือพ่อแม่ ทำนามาโดยตลอด พื้นที่ทำนาเป็นที่ดิน และมีหินลูกรังปนดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ดินต่ำผลผลิตข้าวต่อไร่ต่ำ ในปี ๒๕๓๙ ได้แต่งงานมีครอบครัวยังคงประกอบอาชีพทำนา พื้นที่ ๒๗ ไร่ ผลผลิตข้าวต่อไปประมาณ ๓๐ ถัง ต่อไร่ ต่อมาปี ๒๕๔๕ ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล และได้รับการฝึกอบรมเรื่องการทำการเกษตรแบบผสมผสาน และได้เดินทางไปศึกษาดูงานสถานที่ต่าง ๆ หลังจากนั้นได้เปลี่ยนแนวคิดทำการเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อลดความเสี่ยงเรื่องราคาข้าว และเป็นการผลิตรายได้และเพิ่มรายได้ในครอบครัวเพื่อสร้างรายได้ตลอดปี จึงเริ่มทำไร่นาสวนผสมตั้งแต่นั้นมา การทำไร่นาสวนผสมขณะนั้นยังขาดแคลนน้ำ จึงได้รับการสนับสนุนบ่อน้ำในไร่นา จากองค์การบริหารส่วนตำบลนาหว้า ๒ บ่อ ขนาดกว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร หลังจากนั้นได้จัดการที่ดินในการทำการเกษตร ให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

๔. องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพและการทำงานที่ภาคภูมิใจ

ปัจจุบันได้มีการทำการเกษตรที่หลากหลาย ได้จัดการพื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ตั้งนี้ บ่อน้ำเพื่อการเกษตร ๓ บ่อ พื้นที่ ๕ ไร่ เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ ๒ บ่อ ส่วนบ่อใหญ่พื้นที่ ๓ ไร่ เก็บกักน้ำเพื่อทำการเกษตร พื้นที่เหลือ ๒๒ ไร่ ได้แบ่งพื้นที่ทำการเกษตรดังนี้ ทำนา ๑๐ ไร่ ปลูกอ้อย ๕ ไร่ ปลูกไม้ผลไม้อื่นต้น ๔ ไร่ ปลูกพืชผักหมุนเวียนตลอดปี ๒ ไร่ ที่เหลือ ๑ ไร่ เป็นที่พักอาศัยและเรือนโรงสัตว์ปีก สิ่งภาคภูมิใจ คือการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ คือปลูกปอเทือนและไถกลบตอซังข้าว รวมทั้งการใช้หมักชีวภาพปรับปรุงดินจากดินคุณภาพต่ำปัจจุบัน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ การปลูกพืชต่าง ๆ ได้ผลผลิตสูงขึ้นทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัวดีขึ้นตามมา

นอกจากนี้สิ่งที่ภาคภูมิใจ คือการทำการเกษตรแบบผสมผสาน สามารถเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของตำบล มีเกษตรกรได้มาเยี่ยมชมศึกษาดูงาน เพื่อนำไปปฏิบัติในไร่นาของตนเอง ส่วนการปลูกพืชผักมีการผลิตที่ถูกต้องหลักการ เกษตรกรที่ดีและเหมาะสม (GAP) โดยได้รับการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร สำหรับการผลิตพืชผักหลังการเก็บเกี่ยวข้าวในฤดูนาปี ได้ปลูกพืชล้มลุก ได้แก่ แตงโม สามารถทำรายได้ในช่วงฤดูแล้ง ทำให้มีรายได้ตลอดปี

นายบุญธรรม หินเฑาะว์ จัดทำแปลงเรียนรู้ โดยมีเกษตรกรในหมู่บ้านใกล้เคียงเข้าศึกษาดูงาน และนำไปปฏิบัติอย่างกว้างขวาง และเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน เช่นการปรับปรุงดิน ด้วยอินทรีย์วัตถุ การผลิตพืชผักปลอดภัย การทำน้ำหมักชีวภาพ การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน การปลูกพืชที่หลากหลายโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๕.สรุปองค์ความรู้ที่ใช้

๕.๑ การทำไร่นาสวนผสม เป็นการจัดการทำการเกษตรเพื่อมีอาหารบริโภคในครัวเรือนตลอดปี และมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการประยุกต์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตพืช ทั้งการลดต้นทุนการผลิต มีการใช้พืชสมุนไพรป้องกันและกำจัดศัตรูพืชหมักชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพสูตรต่าง ๆ มีการปรับปรุงดินจากดินที่มีคุณภาพต่ำ ปัจจุบันดินมีความอุดมสมบูรณ์สูงขึ้น ปัจจุบันแปลงไร่นาสวนผสม มีระบบนิเวศที่สมดุลเพื่อการบริหารเป็นศูนย์เรียนรู้การผลิตพืชและศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของตำบลนาหว้า

๕.๒ การตลาด นายบุญธรรม หินเฑาะว์ ทำการตลาดโดยผลิตสินค้าเกษตรประเภทพืชผักหมุนเวียน สัตว์ปีกและปลาเพื่อจำหน่ายแก่คนในชุมชนตลอดปี ส่วนข้าวก็ขายที่ตลาดกลาง อ้อยก็จำหน่ายเงินสด ให้พ่อค้าคนกลางในพื้นที่ใกล้เคียง ที่สำคัญมีอาหารที่มีคุณภาพที่ดีเพื่อบริโภคในครัวเรือนตลอดปี ทำให้ลดรายจ่ายในครัวเรือน และสมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๖.ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ในการดำเนินงานกิจกรรมดังกล่าว ให้เกิดความสำเร็จมีปัจจัยสำคัญดังนี้

๖.๑การสนใจ คำนคว้า หาความรู้จากประสบการณ์และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการผลิตตลอดเวลา

๖.๒มีการใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการทำการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น

๖.๓การวางแผนการผลิตและการตลาด โดยการผลิตเพื่อให้มีอาหารที่มีคุณภาพเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในชุมชนได้ตลอดปี

๖.๔การผลิตคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศเป็นสิ่งสำคัญ

๖.๕ต่อยอดความรู้โดยการเป็นวิทยากรถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้สนใจ

๗.แนวทางการทำงาน

การทำการเกษตรอย่างยั่งยืนมีระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีอาหารที่มีคุณภาพเพื่อบริโภคตลอดปี

๘.หลักคิดในการประกอบอาชีพการเกษตร

การประกอบอาชีพการเกษตรบนพื้นฐานความรู้ การค้นคว้า แลกเปลี่ยน ประยุกต์ความรู้ เพื่อมีอาหารที่มีคุณภาพบริโภคในครัวเรือนและมีรายได้ตลอดปี

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและทำประโยชน์เพื่อส่วนร่วม

๙.ที่มาของข้อมูล (ผู้ถอดองค์ความรู้)

ชื่อ นายไพรวลัย ปลายชัยภูมิ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

สำนักงานเกษตรอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น